

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 1.10.2020-30.09.2023

Rok akademicki 2022/2023

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Filozoficzne aspekty dialogu międzykulturowego (wykład monograficzny „2”)
Kod przedmiotu*	
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Filozofii
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Filozofii
Kierunek studiów	Filozofia
Poziom studiów	Studia I stopnia
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	Rok III, semestr I
Rodzaj przedmiotu	Podstawowy
Język wykładowy	Polski
Koordynator	Dr Marcin Subczak
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr Marcin Subczak

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
5.	15								1

1.2. Sposób realizacji zajęć zajęcia w formie tradycyjnej zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość**1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)**

Zaliczenie z oceną

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

STUDENT POWINIEN DYSPONOWAĆ OGÓLNĄ WIEDZĄ HISTORYCZNĄ I WIEDZĄ O KULTURZE A TAKŻE PREZENTOWAĆ UMIEJĘTNOŚĆ PRACY Z TEKSTEM LITERACKIM I NAUKOWYM. PONADTO STUDENT POWINIEN POSIADAĆ SZCZEGÓŁOWĄ WIEDZĘ Z ZAKRESU HISTORII FILOZOFII ORAZ UMIEJĘTNOŚĆ ROZUMIENIA I

DEFINIOWANIA PODSTAWOWYCH POJĘĆ FILOZOFICZNYCH. STUDENT POWINIEN RÓWNIEŻ ROZPOZNAWAĆ GŁÓWNE KIERUNKI I NURTY FILOZOFII, IDENTYFIKOWAĆ CHARAKTERYSTYCZNE POSTACI I SYSTEMY FILOZOFICZNE.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Zaznajomienie studentów z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi dialogu, form porozumienia i komunikacji, zwłaszcza w perspektywie kontaktów międzykulturowych
C ₂	Przedstawienie istoty międzykulturowego dialogu; wskazanie na konstytutywne cechy kultur oraz na możliwe płaszczyzny realizacji międzykulturowego porozumienia
C ₃	Zwrócenie uwagi na rolę, specyfikę i wagę dialogu w obszarze kultur

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_o1	ABSOLWENT ZNA I ROZUMIE W ZAAWANSOWANYM STOPNIU HISTORYCZNE KSZTAŁTOWANIE SIĘ IDEI FILOZOFICZNYCH, POGŁĄDY I PISMA KLASYCZNYCH AUTORÓW FILOZOFICZNYCH, OBECNOŚĆ IDEI FILOZOFICZNYCH W DZIEŁACH POLSKIEJ KULTURY; ROLĘ REFLEKSJI FILOZOFICZNEJ W KSZTAŁTOWANIU KULTURY I SPOŁECZEŃSTWA	K_Wo2
EK_o2	ABSOLWENT POTRAFI ROZPOZNAWAĆ ODMIENNE STANOWISKA ŚWIATOPOGLĄDOWE I WYOBRAŻENIA KULTUROWE NA POZIOMIE UMOŻLIWIAJĄCYM DIALOG MIĘDZY NIMI; STOSOWAĆ TYPOWE STRATEGIE ARGUMENTACYJNE, KONSTRUOWAĆ ARGUMENTY KRYTYCZNE, FORMUŁOWAĆ ODPOWIEDZI NA KRYTYKĘ; INTERPRETOWAĆ TEKST FILOZOFICZNY, SŁUCHAĆ ZE ZROZUMIENIEM USTNYCH PREZENTACJI IDEI I ARGUMENTÓW FILOZOFICZNYCH, ANALIZOWAĆ TE IDEE I ARGUMENTY (UZASADNIAĆ I KRYTYKOWAĆ), WYKRYWAĆ ZALEŻNOŚCI MIĘDZY TEZAMI ORAZ ZALEŻNOŚCI MIĘDZY IDEAMI	K_Uo2
EK_o3	ABSOLWENT JEST GOTÓW DO ZAANGAŻOWANEGO UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM ZE ŚWIADOMOŚCIĄ ZNACZENIA REFLEKSJI HUMANISTYCZNEJ DLA KSZTAŁTOWANIA WIĘZI SPOŁECZNYCH; MYŚLENIA I DZIAŁANIA W SPOSÓB PRZEDSIĘBIORCZY	K_Ko2

3.3 Treści programowe

Treści merytoryczne:
1: Rozumienie dialogu – wprowadzenie. (1 godz.)

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Dialog: geneza, formy, definicja. Dialog jako spotkanie – obecność zaangażowana (teoria współorientacji). Poziomy komunikacji: poziom przekazu, poziom interakcji, poziom wspólnoty. Medium i granice komunikacji: język, milczenie, bezruch. Dialog jako istota komunikacji: modele dialogu i komunikowania. Nadawca, komunikat, odbiorca, kontakt, kod, werbalizacja, kanał komunikacyjny, komunikacja niewerbalna. Dialog jako czynnik integrujący. Aksjologiczny wymiar dialogu. Społeczna i kulturowa funkcja dialogu.

2: Filozoficzne podstawy dialogu międzykulturowego. (2 godz.)

Narodziny świadomości dialogicznej i „deficyt humanizmu”. Rosenzweig, Levinas, Buber, Ebner, Rosenstock-Huessy. Cohen, Reinach, Bonhoeffer, Tischner. *Dialogika* jako dojście do prawdy o sobie poprzez poznanie Drugiego. Kategorie filozofii dialogu i spotkania: Inny, Ty, Drugi, Ja, Twarz, Dramat. Dialog jako spotkanie i relacja. Wyeksponowanie rozmówcy w dialogu. Podmiotowość spotkania. Życie i wartość Drugiego. Słuchanie i otwarcie się w dialogu. Samookreślenie przez dialog.

3: Dialog i komunikacja jako przejaw społeczno-kulturowego funkcjonowania człowieka. (2 godz.)

Dialog warunkiem współdziałania i sposobem zaspokojenia potrzeb. Kulturowe uwarunkowania procesu komunikacji i dialogu (tożsamość faktów językowych i kulturowych). Kultura jako sposób komunikacji. Język sposobem konceptualizacji i strukturalizacji rzeczywistości. Pozajęzykowe formy komunikacji (dystans, dotyk, postawy, gesty, mimika, kontakt wzrokowy, materialne przejawy kultury).

4: Istota dialogu: od dialogu międzyosobowego do dialogu międzykulturowego. (2 godz.)

Relacja – bezpośrednie spotkanie z Drugim w jego wyjątkowości i niepowtarzalności. Wzajemne uczestnictwo i „zamiana miejsc” jako warunek dialogu – zasada wzajemności. Postawa zwrócona „ku” innemu – postawa dialogiczna. Uznanie godności i odpowiedzialności za Drugiego (Innego). Radykalne i bezwarunkowe otwarcie się na partnera dialogu – postulat szacunku. Inny jako dopełnienie obrazu własnej tożsamości. Postawa dialogiczna jako postawa intelektualno-moralna.

5: Przedmiot dialogu międzykulturowego. (2 godz.)

Poszukiwanie podstawy i wspólnego horyzontu dialogu. Propozycje i płaszczyzny porozumienia: wartości, kategoria wspólnotowości, niemonopolizowanie prawdy, pokój światowy, humanizm i egalitaryzm, prawa człowieka, współpraca ekonomiczna, ekologia, dobro wspólne, ogólnoludzkie dziedzictwo natury i cywilizacji, solidarność wobec światowych zagrożeń (terroryzm), wspólna przyszłość.

6: Warunki dialogu międzykulturowego. (2 godz.)

Relacja dobrowolności, równorzędności, aktywności. Od interakcji komunikacyjnej do modelu relacji między wszystkimi grupami kulturowymi. Dialog jako warunek funkcjonowania pluralistycznego społeczeństwa obywatelskiego. Dialog jako konfrontacja postaw, ideologii, systemów wartości. Dialog formą egzystencji w wielokulturowym świecie. Wymóg wspólnego obszaru symboli, wartości i znaczeń – współuczestnictwo w uniwersalizacji wspólnej przestrzeni semiotycznej, politycznej, gospodarczej i społecznej.

7: Efekty i następstwa dialogu międzykulturowego. (2 godz.)

Cel minimalny – niwelowanie konfliktów. Cele pozytywne – wzajemne poznanie, zrozumienie, zbliżenie i współdziałanie. Imperatyw etyczny jako zabezpieczenie nieinstrumentalnego traktowania partnera dialogu. Od wzajemnego poznania do zrozumienia. Modyfikacje mentalno-kulturowe. Impas dialogu międzykulturowego – stwierdzenie różnic i umocnienie własnych przekonań. Świadomość pluralizmu i samoograniczenia kultur. Wartość odmienności kulturowych. Paradoks relatywizmu jako czynnika wpływającego na niepodejmowanie dialogu.

8: Płaszczyzny dialogu międzykulturowego: międzykulturowość – między państwowość – międzynarodowość. (2 godz.)

Transgraniczność fizyczna i kulturowa a problem dialogu. Państwa wielokulturowe i mniejszości narodowe. Komunikacja różnych kultur jako dialog różnic. Dialog w aspekcie przenikania kultur. Komunikowanie międzynarodowe jako dialog polityczny. Modele komunikowania i dialogu: model dominacyjny i model pluralistyczny. Dialog wewnątrz obywatelskiego społeczeństwa wielokulturowego (mniejszości etniczne i trwanie małych społeczności językowych).

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład:

- wykład problemowy ze wskazaniem kwestii do omówienia i zagadnień do rozwiązania
- wykład z prezentacją multimedialną (slajdy zawierają ważniejsze i obszerniejsze cytaty z wybranych dzieł filozoficznych, co umożliwi ich wspólną analizę, a także prezentują dzieła sztuki inspirowane tematyką filozoficzną).

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw., ...)
EK_01	OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI W TRAKCIE ZAJĘĆ. ESEJ.	WYKŁAD
EK_02	OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI W TRAKCIE ZAJĘĆ. ESEJ.	WYKŁAD
EK_03	OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI W TRAKCIE ZAJĘĆ. ESEJ.	WYKŁAD

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

WARUNKIEM ZALICZENIA PRZEDMIOTU JEST OBECNOŚĆ STUDENTA W TRAKCIE ZAJĘĆ.
KRYTERIUM OCENY STANOWI POZIOM MERYTORYCZNEGO PRZYGOTOWANIA STUDENTA, WERYFIKOWANY W TRAKCIE DYSKUSJI PROBLEMOWEJ. DRUGIM KRYTERIUM OCENY JEST PRZYGOTOWANIE ESEJU DOTYCZĄCEGO PROBLEMATYKI OMAWIANEJ W TRAKCIE WYKŁADÓW.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	15
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	5
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta	5

(przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	
SUMA GODZIN	25
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	1

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	Nie przewidziano
zasady i formy odbywania praktyk	Nie przewidziano

7. LITERATURA

<p>Literatura podstawowa:</p> <p>Brocki M., <i>Antropologia. Literatura-Dialog-Przekład</i>, Wydawnictwo Katedry Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2008</p> <p>Chłopicki W., Jodłowiec M. (red.), <i>Słowo w dialogu międzykulturowym</i>, Tertium, Kraków 2010</p> <p>Chromiec E., <i>Dialog międzykulturowy w działalności polskich organizacji pozarządowych okresu transformacji systemowej</i>, Atut, Wrocław 2011</p> <p>Czajka A. (red.), <i>Kultury świata w dialogu</i>, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2012</p> <p>Czajka A., <i>Kultura jako rozmowa. Problemy porozumienia międzykulturowego i międzyreligijnego</i>, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2020</p> <p>Czakowska H., Kuciński M. (red.), <i>Dialog kultur, cywilizacji i religii</i>, Wydawnictwo Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2011</p> <p>Duszak A., <i>Tekst, dyskurs, komunikacja międzykulturowa</i>, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1984</p> <p>Filippowa I., Stepulak M. (red.), <i>Ukraina a Polska: problemy teoretyczne procesu społeczno-kulturowego i praktyka kształtowania dialogicznego zachowania młodzieży</i>, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, Lublin 2016</p> <p>Gajownik T. (i in. red.), <i>Dialog kultur czy zarzewie konfliktów? Problematyka mniejszości narodowych i etnicznych w Europie</i>, Wydawnictwo UWM, Olsztyn 2017</p> <p>Grzybowski P., <i>Edukacja międzykulturowa – przewodnik. Pojęcia – literatura – adresy</i>, Impuls, Kraków 2008</p> <p>Ignatowski G., Sułkowski Ł., <i>Komunikacja i zarządzanie międzykulturowe. Współczesne wyzwania prawno-organizacyjne</i>, Difin, Warszawa 2017</p>

- Kapciak A., Korporowicz L., Tyszka A. (red.), *Komunikacja międzykulturowa. Zbliżenia i impresje*, Instytut Kultury, Warszawa 1995
- Kosmala-Kozłowska M., *Dialog Zachód-Azja Wschodnia w dziedzinie praw człowieka. Wizje i praktyka*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2013
- Kusio U. (red.), *Polifonia, dialog i zderzenie kultur. Antologia tekstów z komunikacji międzykulturowej*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007
- Kusio U., *Dialog w komunikacji międzykulturowej. Ideały a rzeczywistość*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2011
- Lubecka A., *Zarządzanie dialogiem międzykulturowym na przykładzie Europejskiego Roku Dialogu Międzykulturowego*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2011
- Marek H., Piątkowska B. (red.), *Kultura pokoju. Kultura dialogu. Dialog w kulturze*, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu, Poznań 2018
- Mikułowski Pomorski J., *Komunikacja międzykulturowa. Wprowadzenie*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999
- Mikułowski Pomorski J., *Jak narody porozumiewają się ze sobą w komunikacji międzykulturowej i komunikowaniu medialnym*, Universitas, Kraków 20012
- Mrozek-Dumanowska A., Zdanowski J., *Islam a globalizacja*, Askon, Warszawa 2005
- Nikitorowicz J. i in. (red.), *Kultury tradycyjne a kultura globalna. Kontekst edukacji międzykulturowej*, t. I, Trans Humana, Białystok, 2001
- Nikitorowicz J. i in. (red.), *Kultury tradycyjne a kultura globalna. Kontekst edukacji międzykulturowej*, t. II, Trans Humana, Białystok, 2001
- Nikitorowicz J., *Pogranicze. Tożsamość. Edukacja międzykulturowa*, Trans Humana, Białystok, 2001
- Nikitorowicz J. i in. (red.), *Międzygeneracyjna transmisja dziedzictwa kulturowego. Globalizm versus regionalizm*, Trans Humana, Białystok, 2003
- Nikitorowicz J., *Edukacja międzykulturowa. Kreowanie tożsamości dziecka*, GWP, Gdańsk 2007
- Nikitorowicz J. i in. (red.), *Etniczność i obywatelskość w Nowej Europie. Konteksty edukacji międzykulturowej*, Trans Humana, Białystok, 2007
- Nikitorowicz J., D. Misiejuk (red.), *Procesy migracji w społeczeństwie otwartym. Perspektywa edukacji międzykulturowej*, Trans Humana, Białystok 2009
- Nikitorowicz J. i in. (red.), *Wspólnoty z perspektywy edukacji międzykulturowej*, Trans Humana, Białystok 2009
- Nikitorowicz J., (red.) *Patriotyzm i nacjonalizm. Ku jakiej tożsamości kulturowej?*, Impuls, Kraków 2013
- Nikitorowicz J. i in. (red.), *Od wielokulturowości miejsca do międzykulturowości relacji społecznych. Współczesne strategie kreowania przestrzeni życia jednostki*, Wydawnictwo Żak, Warszawa 2014

Nikitorowicz J., *Edukacja międzykulturowa w perspektywie paradygmatu współistnienia kultur*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2020

Paleczny T., *Interpersonalne stosunki międzykulturowe*, Wydawnictwo UJ, Kraków 2007

Pankowicz A., Bielański S., *Dialog i akulturacja. Judaizm, chrześcijaństwo i islam*, Wydawnictwo UJ, Kraków 2007

Ratjczak M. (red.), *Pomiędzy kulturami. Szkice z komunikacji międzykulturowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2006

Sibińska M., Dymel-Trzebiatowska H. (red.), *Dialogi o kulturze. Kultury dialogu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2018

Szopski M., *Komunikowanie międzykulturowe*, WSiP, Warszawa 2005

Zaporowski A., *Czy komunikacja międzykulturowa jest możliwa? Strategia kulturoznawcza*, Wydawnictwo Naukowe UAM w Poznaniu, Poznań 2006

Zenderowski R., Koziński B., *Różnice kulturowe w biznesie*, CeDeWu, Warszawa 2019

Winkler R., *Zarządzanie komunikacją w organizacjach zróżnicowanych kulturowo*, Kraków 2008

Literatura uzupełniająca:

Bering P., Łukomski G. (red.), *Drogi i bezdroża komunikacji*, Wydawnictwo Kropka, Gniezno 2008

Bolten J., *Interkulturowa kompetencja*, przeł. B. Andrzejewski, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2006

Bonusiak A. (i in. red.), *Polska-Słowacja-Ukraina. Trójpogranicze wielokulturowe*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2014

Budzanowska-Drzewiecka M., (i in., red.), *Różnice kulturowe w komunikacji biznesowej*, Wydawnictwo UJ, Kraków 2016

Cywińska M., *Człowiek na pograniczu kultur*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2010

Isański J. (red.), *Komunikowanie międzykulturowe – szanse i wyzwania*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2009

Muszyńska J. (i in. red.), *Kompetencje międzykulturowe jako kapitał społeczności wielokulturowych*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2013

Paleczny R., *Relacje międzykulturowe w dobie kryzysu ideologii i polityki wielokulturowości*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2017

Rozbicka P., *Inny w świecie Innego. Komunikacja, adaptacja, uchodźstwo*, Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, Wrocław 2020

Sanetra-Szeliga J., Kusek R., *Kultura w dialogu. Kampania 1001 działań na rzecz dialogu w Polsce*, Kraków 2008

Sowa-Behtane E. (red.), *Relacje międzykulturowe*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2016

Wilczyńska W., Mackiewicz M., Krajka J., *Komunikacja międzykulturowa. Wprowadzenie*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2019

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej